

8590

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 26. ЈАНУАРА 1884.

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 3.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Да се у Нов. Саду могао постићи толики сувишак, поред ванредно великих трошкова, допринала је много представа трагедије „Пера Сегединац“, од дра Лазе Костића. Та је трагедија свега два пут приказивана и донела је свега 658 ф. 80 н. прихода. Власт је забранила даље приказивање тога комада, али пошто није још до стављена званична забрана, то су учињени нужни кораци, да се добије писмени налог о забрани, да би се на основу тога могло ремонстровати и искати, да се та трагедија сме и на даље представљати.

Да би се подстакла воља за превођењем и прерађивањем добрих позоришних дела из страних језика, те да би се умножио репертоар добрим комадима, — решио је позоришни одсек, да се досадања награда од 5 фор. по акту повиси на 6 фор., а према вредности дела, према ваљаности превода и величини аката и на 8 фор по акту. За преводе класичких дела у стиховима одређиваће се вели хонорар. Сваки наградом откупљени превод сматра се као својина српског народног позоришта.

Како стран свет цени позоришна дела нашег рано преминулог писца Косте Трифковића, што их је ово друштво издало у „Зборнику позоришних дела“, види се отуда, што је по дозволи управног одбора шаљива игра „Љубавно писмо“ преведена на мађарски и немачки језик. Исти је комад не давно са особитим успехом приказан на мађарској позорници у Будим-Пешти. Издана је даље дозвола, да се на мађарски преведе „Француско-пруски рат“. Осим тога превели су браћа Словенци две шаљиве игре од истога писца, и то: „Пола вина пола воде“ и „Честитам.“ Оба та позоришна комада, као и пре преведено дело

„Избирачица“, штампало је „Словенско драматичко друштво“ у Љубљани у свом зборнику, што га исто издаје под насловом „Словенска Талија.“ Доиста се можемо радовати и поносити, што је српско позориште лајске године ступило у књижевну узајмицу са овим братским словенским друштвом.

Поводом ужасне катастрофе, што је постигла бечко позориште „на рингу“ и што је покосила толико невиних живота, наређене су нужне мере ради предохране наше позоришне дворане од по жара, и учињено је све потребно, да се у случају опасности публика што лакше спасти може.

Према §. 20. устава друштвеног изабрао је управни одбор по ново за фискалa друштвеног дра Илију Вучетића, који већ више година као такав служи бесплатно овоме друштву и делом и саветом.

Ваља ми овде напоменути, да је управни одбор поверио друштвеном дру Стевану Малешевићу у Сенти као руковатељу добра из заједнице пок. Стевана Бадрљице одредио и издао хонорар од 50 фор. за годину 1881.

С тешким срцем саопштавам славној скупштини жалостан случај, што је крајем прошле године задесио ово друштво и позоришну дружину. Члан наше позоришне дружине Васа Марковић, родом из Чанада, који је од постанка позоришта кроз двадесет година глумовао на нашој позорници — померио је памећу! Као лекар и сам сам се уверио о његовој тешкој бољетици — о његовом тихом меланхоличном лудилу. Глумац овај, који је на све стране познат као добар приказивач интригантских улога, послан је од стране управе у опсервационо одељење будим-пештанске болнице, где је на молбу овога друштва во-

дио бригу о њему г. др. Младен Мађаревић. Констатовано је, да је Марковић доиста полудио и да нема изгледа, да ће се икада моћи излечити. С тога су учињени нужни кораци, да се

овај јадни злопатник стално смести у земаљску лудницу. Др. Мађаревић умољен је, да се заузме и да учини у том погледу све што је потребно.

(Наставиће се.)

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

(Наставак.)

Станко је носио на души својој повише терета, кад је по други пут ступио пред Даницу. Крв Деанова још се пушила пред очима његовим, а поврх тога издајство га притискује целом тежином свога моралног терета. При свем том, што је Станко лаке нарави, која је склоњена, да брзо ступа у трансакцију са савешћу, ипак даје се и из њега чути кад и кад унутрашњи глас доброга генија, бар у облику моментаног кајања и унутрашње гриже.

Он излази по други пут пред Даницу — као убојица и издајник. Отвара јој срце своје, пружа јој руку своју, али Даница с грозотом опажа, да у том срцу кључа отров издајства, да је та рука окађана убиством поштена човека, ваљана Црногорца.

При исповести својој Станко је почeo да скида с душе своје прво лакше терете. Прича Даници, како се поречкао са Деаном и — како га је убио. Даница се на то упрепости, али се ипак не изгуби. Пред њеном чистом душом стојао је само један прави пут, којим је Станко имао ударити, да би спрао са себе прљу, која му је остала на души са убиству Деанова: ваљало му је поћи к ону Иву и подврћи се његову суду.

Она то саветује Станку, љубавном препоруком зачињући свој савет.

Али Станкова душа ради у противном правцу. Она из убиства Деанова извлачи само аргументе за остварење ненаситљиве жеље властољубља. Крв Деанова приступила је само као јол један нови фактор к оснажењу црнога демона, који је Станка гонио у издајнике.

Колико је чисту душу Даничину убиство Станково ожалостило, она се ипак могла помирити с тим несретним фактом на онај начин, као што је предложила.

Али ни ва који начин није се могла помирити с другим, много грознијим фактом, који се као црна авет помоли из душе Станкове, и у свој грозоти својој стаде пред Даницу.

Девојка се преобрази, кад виде у Станку — издајника. Нежни пупољак љубави, на који су тек први зраци живота пали, поче на мах да вене, такнут леденим мразем издајничке душе љубавникove. Често гледамо у њој постепено помрачење сунца, које се љубав зове. Црни демон из душе Станкове застире га својим мрачним велом. Енергија душе девојчине пала на нулу, кад збори о љубави; глас је скоро са свим издао; потези у лицу распустили се од изнемогlosti; светлост очију потамнела, чисто као да их и не отвара више, као да јој и не требају више, јер шта има да види пред собом? У љубавнику — издајнику! Грозота!

(Наставиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Наше жене“. Шаљива игра у 5 чинова, написали Мовер и Шентар, превела Персида Пинтеровићева.) (Приказана први пут 24. јануара.) — Кад се добро промислим, увео сам лакоумно врло тешку и врло тугаљиву задаћу на се, јер ако је не решим као што треба, онда је крај са мојом репутацијом. Ја сам човек иначе учинив и услужан, и хотимице нећу увредити никог, шта више, избегавам сваку кавгу, па опет ми није дао ђаво мира,

неко сам баш ја морао узети, да критизирам — наше жене. Ко ме не познаје, мислиће за цело, да хоћу да употребим вгодну прилику, и да се под плаштом неке рецензије мучки хоћу да осветим својој женам и својој цуници. Али ко мене познаје, и који зна голубије срдце моје, том таква мисао неће ни пасти на памет. И тај последњи имаће право. И не мислим ја да говорим о нашем женама, ма да би се, међу нама буди речено, много што о њима могло рећи. Хоћу да говорим о споменутој шаљивој игри.

Ја држим, да је та глума црпена из непосредног живота, и уверен сам, да један од писаца има једну породичну кубуру у кући, јер од куд да зна, како је то све. Да су так обичат живот мало потенцирали и да су му додали неке театралне гарнитуре, које се ефектима зову, то је наравна ствар, јер како би могли утиливати на иначе индивидуалне гледаоце. Ти ефекти се дижу свакда при спретству чина, да у публици остану у најсвежијој успомени те да се иначе празан садржај покрије и за-башури. А садржај је заиста празан, и да писцу употребљена драстична средства, не би се на публицу познало, да ли је шаљива игра или какво предавање. На тој шаљивој игри не види се ништа друго, до рутине писаца, који драстичним средствима, спољашњим ефектима и лакридијашћем морају да маркирају спромаштво идеје и радње. Што се истиче по гдекоје лепо дело, гдекоја поворишна шаблона са уобичајеним накитом, то још не даје право називу „шаљиве игре“. Уз то је још употребљено најобичније средство: неспоразум. Тада је исцрпен до зла бога, и чини радњу за себе, која ни у ком по-гледу не утиче на главну радњу. Или је можда она гламура радња!

Већ први чин не показује никакве експозиције. Особе, и то гдекоје, тек се публица само прикажу, и ми тек нешто мало слутимо о њиховом међусобном одноштају. У другом се чину тек почине експозиција и ситуација се мало бистри пред нашим очима, ма да управо не схватамо са свим, за што се Гросер мора издати за Корнелија. То нам тек онда долази са свим до свести, кад сазнамо, да се хоће сплом да провоцира тај дерни неспоразум. Међутим су ти чинови испуњени лепим дијалозима, али то је у једно и све, те бих чисто био и ја Штајновог мјења, који већи, да је наслов „Наše жене“ примамљив. Што се кров целу глуму провлачи лакридијашка фигура Пфефермана, то само показује, да су писци рутинирани у извршавању ефекта, јер заиста, то јесте и остаје једна врлина те глуме.

Па и сами карактери скројени су на рачун спољашњем ефекту, и ако они провоцирају ситуацију, тада је свакда таква, да драстично утиче на гледаоце.

При скромном захтевању могла би се та глума прогласити за добру; али поједине епизоде, поједине десетке и поједине ситуације не чине још глуму добром. Она ће се моћи одржати на нашој позорници, тада држи се и лошија; али то још није легалисана сведођба.

Што се тиче глумца и глумица, они су у главном били добри. Палма тог вечера припада гђи Ј. Добриновићу, тако исто, као што је негда припадала гђи Ј. Поповићу. То је права пунца што затеже конац докле може, али попусти у опасном тренутку, кад овај хоће да се прекине. Ружић је тако као пунца и супруг попуштао свакда конац и почев је тек онда да затеже, кад је осетио, да супружница његова попушта. Димитријевић је добро приказао лакоумног трговца, боље него Милосављевић овбиљнога. Гђа М. Рајковића била је „риба у својој води“ као швигарница; и ма да је то њена негдашња улога, опет за то истиче се уметност њена у овбиљнијој улози, где има обплате прилике да истакне све лепе врлине своје. Улога гђе Хаџићеве била је са свим

обична, и могла се приказати без никаквог напрезања и без никаквог улагања вештине. Гђа Петровићева била је овог вечера мало скучена у својој улози. Окретност, коју је показала у „Сеоском лоли“, као да јој је била нешто одсутна, што је још већима упало у очи, кад је на позорницу била напоредо са гђом Рајковићком. Но то се све даје изравнати, а добра воља у свези са даром учиниће све. Као глумица, која сваког вечера све боље истиче вештину своју, показала се овом приликом гђа Ј. Димитријевића. Она се у свакој ситуацији врло лепо знала наћи. Г. Димић приказао је Пфефермана драстично и био је тако прави зачин у тој глуми. Радујем се, што га видим и у већим улогама, тим више, што им је дорастао. Г. Марковић треба, можда, у животу да се забиља заљуби, па ће онда љубавнике и на позорници моћи боље приказати. Али и он је млад човек и млад глумац, а сваки је почетак тежак. Г. Ј. Станојевић као да је заменио г. Барбарића. Но, кад га замени други пут, биће вељда боље. Гђа Димитријевића добра је глумица, ма да је искосмо видели у правој улози тога вечера, јер није ништа кувала, а била је нека куварица. Кретање је јевно на позорници много лакше, много вештије, него што је било пре две године. На сваки начин врло је напредовала. Споменућу још и гг. Рашића и И. Станојевића и сад, чини ми се, да сам споменуо све суделаче осим — шантача. А и тај је важна особа, и то не само на позорници. М. С-њ.

ПОЗОРНИЦЕ.

(Народно позориште у Загребу) 27. јануара о. г. певане су у Загребу две оперете складатеља Ивана пл. Зајца, и то: „Месечиница“ и „Момци на брод“. Глазба тих оперета, пише М. у „N. Nov.“ позната нам је као лака и дражесна. Певачи, а особито певачице, били су добро диспоновани, те, судећи по повлађивању, забављала се недељна публика веома добро. Г. Антон познат нам је као добар комичар, али му пак саветујемо, да и за недељну публику научи своје партије, да од сада не заплеће тако често. Гђа Прикриловић била је красна као Венера, те се не зна, да ли је очарала опћинство више као Лизета у „Месечиници“ или као Ема у „Момци на брод“. Њезино предавање о љубави младом искусном Иноценту као и улагавање старој бенчи Бифарду било је савршено. Исто тако гђа Фрајденрајхова представила нам је младог исковареног дечака као што треба. Гђа Племенчичева отпевала је улогу заљубљенога Макса са свим пристојно; али пак и овом приликом не можемо јој доста препоручити, да се окане неугодног тремолисања и избирања.

Кад мали tremolo може бити угодан, али ако пређе у обичај, квари глас и вређа слух. Код госпођица баш се опажа, да је велики део те махне само вла на-вика. Оригинална била је гђа Флидерова у партији „Би-бијане“, жене Пифардове. Сцена између ње и г. Антона изазвала је много смеха.

Зборови били су добри, а нарочито нам је напоменути онај комични збор „суседа“ како долазе у ноћним хаљинама, да разгледају како проводи љубав стари кључар. Тај збор морао се на бурно пљескање поповити.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

3. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 2.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 26. ЈАНУАРА 1884.

ПРВИ ПУТ:

СИРОТИЊСКИ АДВОКАТ.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО ПАВЛЕ МЕРИС. С ФРАНЦУСКОГ.

О С О Б Е:

Порц Тревор	Ружић.
Оливијер Кромвел	Лукић.
Сер Пафреј Абердински	М. Суботић.
Цилберт Талбот	Димитријевић.
Флавио, гроф Кардински	Милосављевић.
Љушијан Девере	Марковић.
Обадаја, наредник	И. Станојевић.
Бертел, соколар	Динаћ.
Сами, кројач	Љ. Станојевић.
Хабакук, просијак	Б. Рашић.
Лилија	М. Рајковићка.
Маргарита Треворова	Д. Ружићка.
Ефлама Уелскиња	Љ. Динићка.
Бриџета	Л. Петровићева.
Сузана	С. Димитријевићка.

Судије, војници, пажеви, народ

Због болести г. Барбарића не може се данас приказати „Виљем Тел.“

У суботу 28. јануара с новом поделом улога први пут: „РУКАВИЦА И ЛЕПЕЗА.“
Шаљива игра у 3 чина, написали Бајар и Совађ, превео Ф. Оберкнешевић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.